

BROER, MOORDENAAR

Van dezelfde auteur:

Blinde wereld (2009)

Wij dansen niet (2011)

En nooit was iets gelogen (2015)

Ellen Heijmerikx

Broer,
moordenaar

Nieuw Amsterdam

Deze roman is mede mogelijk gemaakt door een projectbeurs van het Nederlands Letterenfonds

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Deze uitgave kwam tot stand met medewerking van Van Grunsven Creative Management, zie ook www.vangrunsvencm.com

© Ellen Heijmerikx 2024

Alle rechten voorbehouden

Omslag Dog and Pony

Foto's omslag © Elizabeth Alderliesten

ISBN 9789046831823

NUR 301

www.nieuwamsterdam.nl

www.ellenheijmerikx.nl

Nieuw Amsterdam maakt deel uit van Park Uitgevers

Voor Dani

Zij die je absurditeiten kunnen laten geloven,
kunnen je wreedheden laten begaan.

Voltaire

Op papier kun je meer,
in het echt zwijg je of praat je mensen naar de mond.

Saskia de Coster

Gepieker ook. Hoe dat straks moet als Broers ruggenwervels door de kanker aan gort zijn geknaagd en hij geen stap meer kan verzetten. Hij zal dood willen, zo simpel is dat. Hij zal me overhalen om een touw onder zijn oksels door te halen, hem de trap af te laten glijden en over de planken van de pier naar het boothuis te slepen. Hij zal uitleggen hoe ik de boot met de lift in het water moet laten zakken en de motor moet starten zodat we naar de eilanden kunnen varen. Eenmaal daar aangekomen zal hij me met lieve ogen aankijken en zeggen dat hij van me houdt. Op zijn commando zal ik zijn pistool uit zijn broekzak halen.

Weet je nog, Lange, hoe je die kat aan flarden schoot? Het was in één keer raak, weet je nog? En dat ga je nu weer doen. En ditmaal zonder te janken. Iets hard in zijn blik. Zorg ervoor dat het meteen gedaan is.

Volgens zijn laatste wens zal ik zijn uitgemergelde lijf uit de boot kieperen. Daarna zal ik zelf in het ondiepe water springen. Ik zal zijn stoffelijk overschot bij de schouders pakken en voor me uit duwen om het even verderop klem te zetten tussen de wirwar van mangrovewortels.

Hooguit drie dagen kost het de barracuda's om zijn skelet van vlees te ontdoen. Hooguit, volgens hem.

I

‘Je moet komen, nu!’ Dat is wat hij zei. ‘En ik wil dat je oude Leidse pitjeskaas voor me meeneemt, droge worst, van die zakjes om satésaus te maken, een pifles zoals ze die in Nederlandse ziekenhuizen gebruiken, pijnstillers van wat voor merk dan ook en zo veel mogelijk sigaretten.’

Dat ik daarmee problemen riskeer op de drie luchthavens waar ze mijn koffer kunnen controleren, boeide hem niet.

‘Vertel dat je broer de pijp uit gaat,’ zei hij. ‘Zeg dat dit het laatste is wat je voor hem kunt doen.’ Zijn stem klonk ronduit braniechtig. Tegelijkertijd iets dwingend in de toon ervan. ‘Jij kunt dat, Lange. Doe gewoon wat ik zeg en maak geen problemen waar ze niet zijn.’

Op de derde luchthaven is het raak. Mijn koffer ligt open-
geslagen op de slachtbank en de douanebeambte weegt de pitjeskaas in haar ene en de droge worst in haar andere hand. Ze is niet groot, deze vrouw, maar ze maakt indruk met haar gestroomlijnde uniform, het wapen aan haar riem en haar strak achterovergekamde, ingevette kapsel. Geen spatje make-up. Haar werk betekent alles voor haar, vermoed ik, en ik denk dat ze graag de controle heeft.

Ik praat, verklaar in redelijk Engels dat het cadeautjes zijn voor mijn broer die diep in het zuiden woont. ‘Hij woont al jaren in de jungle,’ zeg ik, ‘en nu hij ziek is wil hij daar ook

graag sterven.’ Ik wijs naar de pifles om mijn woorden kracht bij te zetten, de hoeveelheid pijnstillers en de bedzeiltjes – ongebruikelijke spullen voor een reis naar de jungle.

Op haar beurt kijkt ze bedenkelijk naar de sloffen rookwaar, doosjes vol gruwelijke kankerplaatjes. Opschriften waar ze ondanks de vreemde taal wel naar kan raden: ROKEN VEROORZAAKT MOND- EN KEELKANKER. ROKEN VEROORZAAKT BEROERTES EN ERNSTIGE HANDICAPS. ROKEN KAN UW ONGEBOREN KIND DODEN. STOP NU – BLIJF LEVEN VOOR JE NAASTE FAMILIE EN VRIENDEN.

‘Die sigaretten zijn voor mezelf,’ lieg ik met een stalen kop. ‘Die heb ik nodig voor mijn werk.’

Fout. Ze kijkt me verbijsterd aan en ik zie haar denken: sinds wanneer heeft iemand sigaretten nodig voor zijn werk?

‘Ik schrijf,’ zeg ik snel. ‘En schrijvers moeten roken, anders gaat het niet lukken met zo’n boek. Vooral niet als je scènes moet bedenken waar je zelf nooit bij bent geweest.’ Ik kijk haar aan, verbazingwekkend zelfverzekerd. ‘Ik schrijf over mijn broer. En als ik het goed wil doen moet ik worden zoals hij, denken zoals hij en handelen zoals hij.’ Mijn vingers strelen de sloffen, het dunne cellofaan dat Broer straks aan flarden zal scheuren om aan het eerste pakje te beginnen. ‘Uiteindelijk zal ik hem beter moeten begrijpen dan hij zichzelf begrijpt. Een vrijwel onmogelijke klus. Vandaar de peuken.’

Ik verzwijg de reden waarom ik over hem schrijf, rep met geen woord over de genadeloze daden waartoe hij in dit land in staat is gebleken. De douanebeambte zal zonder omhaal de portofoon van haar riem halen en met slechts een paar woorden een leger aan mannetjes oproepen.

Daar ga ik, in de boeien geslagen, een witte vrouw met kop en schouders uittorend boven haar bewakers. Er zullen verhoren volgen met steeds dezelfde vragen: waarom ik al

meer dan zes jaar mijn mond heb gehouden, of ik wel weet dat ik daarom medeplichtig ben, of ik soms ook...? Ze zullen het thuisfront op de hoogte brengen, ik zal voorlopig niet terugkeren naar Nederland, misschien wel nooit meer. Mijn man zal zich kapotwerken in onze bloemenzaak en onze zoon zal een stille jongen worden, een einzelgänger.

Ik zwijg, lach naar haar, de douanebeambte. Een blij gezicht opent alle harten, heb ik vroeger bij de broederschap geleerd, en ik ben een meester in het veinzen van blijheid. Ik word er zelf ook blij van.

De vrouw vouwt het papier om de zwetende kaas, legt het blok samen met de worst terug in de koffer. Ik mag hem dichtritsen, de boel van tafel tillen en doorlopen. Haar gezicht staat strak, maar ze heeft een twinkeling in haar ogen als ze me een goede reis wenst.

‘Ik zal u nooit vergeten,’ zeg ik zacht, dankbaar. ‘Tot in alle eeuwigheid zal ik u gedenken.’

‘Zie je nou wel,’ zal Broer straks zeggen als ik er ben. ‘Je moet geen problemen maken waar ze niet zijn, Lange. Je moet gewoon altijd naar me luisteren.’

Jonathan Point, 2013

(Waar de slaaf Jonathan geen straf meer kon verdragen van zijn wrede meester en hem dus doodde.)

Hij had nooit een hek om zijn land gewild. Hoe kon hij een nieuw leven beginnen in een paradijs aan de andere kant van de aardbol als hij zichzelf opsloot in een kooi? Het had mijn broer waanzin geleken. Hij had zijn hoofd geschud en was kokosnoten gaan klieven. Bij Jacob, de mennoniet, had hij zeldzame orchideeën gekocht en de planten met hun rupsachtige wortels in de voedzame kokoskommetjes geplant.

‘Wacht maar tot na het regenseizoen,’ had de schuchtere man vanonder zijn breedgerande hoed gepreveld. ‘Je weet niet wat je ziet, mister Eggbird.’

En het was waar. Hij wist niet wat hij zag zodra de eerste knoppen bij alle planten tegelijk tevoorschijn kropen. En toen de zon de vochtige atmosfeer naar een kookpunt bracht, spotten de bloemstrengen als kleurige fonteinen omhoog. Hun vlezige knoppen barstten open tot steenrode apengezichten. Bij een andere plant verschenen bloemen als paarse eendjes, en uit een volgende kokoskom schoten kaarsrechte takken op vol verdomd echt lijkende schedeltjes.

Zijn jungle werd een dwaaltuin met steeds andere tafereeltjes. En mijn broer kon niet anders dan erom lachen en zijn telefoon tevoorschijn halen. En hij wist niet hoe snel hij

de foto's moest verzenden naar Douke, zijn vrouw in Nederland.

Het inspecteren van de planten werd zijn ochtendritueel. Van palmladeren vlocht hij afdakjes, die hij boven de planten bevestigde om ze te beschermen tegen de brandende zon. Hij scheurde een T-shirt aan repen en bond met de zachte stof de takken op die dreigden door te buigen onder het gewicht van de bloemtrossen. Tussen de wortels legde hij versnipperde boomschors. Als de regen uitbleef, besprenkelde hij de planten met water, niet te veel, niet te weinig, en knipte geel blad weg en afgestorven wortels. Hij floot als hij zo bezig was, melodietjes zonder oorsprong, alsof hij vrijwel alles had bereikt waarvan hij droomde en hem niets meer kon gebeuren.

Zo nu en dan, als de orchideeën op hun rijpste waren, sneed hij ze af, legde ze op een handdoek op de achterbank van zijn auto en bracht ze naar het dorp. Hij reed voorzichtig en ontweek de kuilen om de tere blaadjes niet te kneuzen. Eenmaal op plaats van bestemming stapte hij uit, nam de bloemtakken van de achterbank en liep speurend tussen de hutten door. Hij dwaalde langs locals, spelende kinderen en lijnen vol wasgoed, zoekend naar een vrouw. Op het eerste gezicht gewoon iemand die bezig was met haar dagelijkse werkzaamheden en aan wie ieder ander gedachteloos voorbijliep. Maar hij niet. Hij zeker niet.

Met een bonzend hart bleef hij staan, boog voorover zoals een archeoloog bij een opgraving gebiologeerd naar een voorwerp kan kijken, speeksel in de mond bij het idee het zeldzame object met een zacht kwastje van zand en aarde te ont-doen. En net als bij de archeoloog wond zijn vondst hem op.

Het waren kleine kenmerken die de vrouw onderscheidden van alle andere vrouwen in het dorp. Zoals ze bewoog, rustig en beheerst, waardoor het een ander niet opviel hoe snel en

vaardig ze haar werk verrichtte. Hoe ze haar lichaam wist te verbergen door de eenvoud van haar kleding, de ietwat naar voren hangende schouders, het hoofd licht gebogen. Een aura van reinheid om haar gestalte. Een beeld dat hem terug in de tijd slingerde, oude wijsheden aanboorde die nooit bij hem zouden zijn opgekomen als ze hem niet als kind waren aangeleerd. Overtuigingen die zich door de jaren heen in zijn wezen hadden genesteld.

Had deze vrouw niet al vóór haar geboorte geweten dat haar lichaam eenmaal op aarde niet van haarzelf zou zijn? En niet alleen haar lichaam, haar warme baarmoeder of haar gevoelige geslachtsdelen, ook haar gedachten zouden niet van haarzelf zijn. Tijdens haar leven op aarde zou ze alleen welgevallig zijn aan de man door God aan haar gegeven. En hij voelde zijn hart overslaan in zijn kast. Wellicht stond daar een lelie tussen distels, een welp der herten, een besloten hof, een verzegelde fontein. Een vrouw zoals zijn moeder was geweest, de zusters uit zijn jeugd.

Als ze dan met een verbaasd gezicht de bloemtakken van hem aanpakte en verlegen glimlachte, was zijn geluk compleet. In dit land kregen vrouwen geen bloemen van mannen. Maar hij was het die haar zag, in al haar eenvoud. Hij zag haar reinheid en toewijding en eerde haar met zijn orchideeën uit eigen tuin. Hoe graag had hij nog een foto willen sturen naar Douke, een plaatje van hen samen. Kijk maar, zou hij ermee willen zeggen. Ik kan dat wel, een gewone man zijn, een kerel die op een normale manier om kan gaan met vrouwen. Een vent zonder bijbedoelingen. Geen fratsen, zie je?

Ooit zal Douke mij weer vertrouwen, dacht hij. Als hij met genoeg bewijzen kwam, zou ze niet anders kunnen dan het beamen en onmiddellijk een ticket kopen. Hij zou haar weer op handen dragen, mijn broer die niets liever wilde dan dat.

3

Belize-Stad, 2020

De laatste controle van mijn bagage verloopt zonder problemen.

In het vliegtuigje van Tropic Air loop ik gebukt onder het lage plafond naar het stoeltje achter de piloot. Zes van de tien stoelen zijn bezet. Ik ben onderweg, het laatste traject van mijn reis. Ik geniet van het gebrul van de motor, het draaien van de propeller, al die trillende klokjes en wijzertjes, de vaart die we maken op de startbaan, en de struiken en palmbomen die almaar sneller langs ons heen schieten. Net voor we in zee dreigen te storten, komen de wielen los van de grond en richt de neus zich dapper naar de strakblauwe lucht.

Je hoeft niet bang te zijn, al gaat de storm tekeer. Leg maar gewoon je hand in die van onze Heer.

Ik ben helemaal niet bang voor avontuur, nooit geweest ook. Het lijkt me zelfs geen enkel probleem om hier een motorstoring te krijgen. Het vliegtuigje zal nog even op de luchtstroom blijven zweven, maar dan toch onvermijdelijk naar beneden duikelen. Als een leeg blikje zal het over het wateroppervlak stuiteren om uiteindelijk tot stilstand te komen en vol te lopen met verrassend behaaglijk zeewater. Een zweefduik is ook mogelijk, een vis glijdend op de luchtstroom, de vinnen gespreid en zowel van boven- als onderaf niet waarneembaar door de grijsblauwe rug en de zilverwitte buik. Het toestel zal nog flink wat meters over zee scheren voor het door

de waterspiegel zal breken. Wellicht zal de piloot net op tijd het deurtje naast hem openkrijgen om de kist te verlaten. Maar wij, de overige passagiers, zullen met vracht en al worden meegezogen naar een adembenemende onderwaterwereld.

God liet het water samenvloeien en noemde het samengestroomde water zee.

Daar gaan we, zes door het noodlot verbonden mensen, vijf locals en een witte vrouw, overgeleverd aan de zwaarte-kracht, treurend om het gemis aan kieuwen – een kleinigheidje voor een scheppende God – maar betoverd door blauw-groene lichtschakeringen en een overvloed aan wonderlijke waterwezens. Immense roggen zullen langs de raampjes peddelen, verpleegsterhaaien, eenzellige schildpadden, vis-sen die zich opblazen tot stekelige kogels, zeepaardmannetjes met bolle buiken vol embryo's, lichtgevende wezens die al parend samensmelten, elkaar uitzuigen en vervolgens de kop afbijten. Zolang er nog licht doordringt zullen we ademloos toekijken, eerbiedig ook, nietige mensjes die we zijn, vastgeketend aan onze stoeltjes, het gekrioel en gehakketak op het land voorgoed achter ons latend, de ademnood daar, de goden, rampen en idiote oorlogen. En eenmaal op de zeebodem, wiegend tussen bloemdieren en zachte sponzen, zullen we verzoend met de dood het leven laten.

God schiep een vrouw die voor iedereen klaarstond, een goede echtgenote voor haar hardwerkende man, een fijne moeder voor haar zoon en een innig geliefde zus voor haar ontroostbare broer.

Ik schrijf. Broer vindt het geweldig dat ik schrijf. De hele serie van *De kameleon* heeft hij gelezen, *Arendsoog*, *Winnetou* en *Old Shatterhand*. Na *Alleen op de wereld* is hij gestopt en heeft hij nooit meer een boek aangeraakt.

‘Je mag over me schrijven, Lange, maar wel een beetje spannend graag. Niet zo’n zielig verhaal, alsjeblieft.’

Als we landen staat hij niet zoals voorheen in een schoon shirt en met twee flesjes Lighthouse in zijn hand naast de landingsbaan. Het toestel komt sputterend tot stilstand; het wieken van de propeller, het trillen van de stuurknuppel en het gebibber van de klokjes en wijzertjes op het dashboard. Onze wereld is veranderd, alles is veranderd.

Ik beloof het, Eg, zeg ik in gedachten tegen de man die de komende tijd mijn gezelschap zal zijn. Het wordt geen zielig verhaal over een verstoten en achtergelaten joch. Het wordt een jongensboek vol wilde avonturen.

4

Jonathan Point, 2013

Hij had een Garifuna-grietje bij zich die nacht, een bloedmooi blauwachtig sprinkhaantje, toen hij zacht fluitend de auto parkeerde op de brede zandstrook naast zijn huis. En nog voor hij goed en wel was uitgestapt, klapte hij dubbel door een trap in zijn zij. Vrijwel tegelijkertijd werden zijn benen onder hem weggeslagen en lag hij naar adem happend in het zand. Een slag tegen zijn hoofd maakte het af. Het gegil van het meisje drong nog even tot hem door, een angstig hoog gekrijs dat hem aan zijn jongste zusje deed denken toen ze nog klein was. Daarna niets meer.

Hij kwam weer bij toen ze hem aan zijn armen de buitentrap op trokken. De treden gleden schoksgewijs onder hem weg en zijn shirt knelde verstikkend om zijn nek. Maar hij hield zich slap. Een uit de kluiten gewassen kerel trek je niet zo-
maar even vier meter omhoog en hij hoorde de mannen vloeken en hijgen, rook hun zwetende lijven, de opzweepende geur van bravoure en gevaar.

Dit gaat godverdomme fout, dacht hij, en iedereen die mijn ondergang in dit land heeft voorspeld krijgt gelijk. Ze zouden hem als een beest ophangen aan zijn eigen veranda, hem laten creperen tot hij de code van zijn kluis opbiechtte. Als een stelletje wilden zouden ze zijn brandkast leegroven, graaiend naar alles van waarde: goud, geld, papieren, zijn